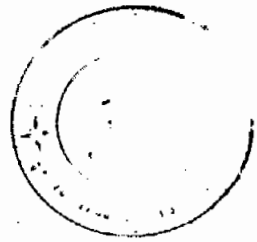

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศที่ขาดกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถ ประเทศนั้นจะไม่สามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้ แม้จะมีทรัพยากรธรรมชาติอยู่มากมาย แต่ก็ไม่รู้จักนำทรัพยากรนั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศได้ ดังนั้นแต่ละประเทศจึงพยายามพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของพลเมืองในประเทศให้มีความรู้ความสามารถ โดยจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และได้พยายามพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานเรื่อย ๆ แต่การที่จะจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในประเทศนั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ เช่น งบประมาณ การวางแผนและมีจุดมุ่งหมายที่ดีและรอบคอบ ความพร้อมของประชาชนพลเมือง นอกจากนี้ยังต้องอาศัยบุคลากรที่จะเป็นผู้นำในการดำเนินงาน ให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีความรู้ตามที่ต้องการ บุคคลที่จะเป็นกำลังสำคัญในการให้การศึกษาอบรมและถ่ายทอดความรู้ให้แก่พลเมืองของชาติก็คือ "ครู"

ครูจึง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการให้การศึกษาแก่ประชาชนของประเทศ จะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า "การศึกษาจะมีคุณภาพและบังเกิดผลตามแนวทางที่วางไว้ ก็ต้องอาศัย ครู เป็นกำลังสำคัญช่วยอบรมมนัสย์ให้ความรู้และเตรียมคุณบุตร คุณธิดา ซึ่งจะเติบโตใหญ่ไปเป็นพลเมืองดี เป็นกำลังทางเศรษฐกิจของบ้านเมือง ด้วยเหตุนี้ จึงต้องเตรียมและสร้างครูที่มีคุณภาพสูงคือ มีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะและจิตใจสูง มีความเสียสละและเหมาะที่จะช่วยอบรมแนะแนวทางให้ผู้อื่นได้รับการศึกษา ที่ถูกต้อง เป็นพลเมืองดีดังที่ประเทศต้องการได้"

๑ มุญฉิน อัครถาวรและรัตนาศิลา คันทนุญ เต็ก. "ครูเป็นกำลังสำคัญในการให้การศึกษา," การเตรียมครู (พระนคร: กรมการฝึกหัดครู, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๑๓), หน้า ๓.

จากนโยบายการฝึกหัดครูตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะ
 ที่ ๔ ของกรมการฝึกหัดครูก็ให้ข้อสนับสนุนว่า "การจัดการฝึกหัดครูให้มีคุณภาพ เป็น
 ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการสร้างชาติ เพราะครู เป็นผู้มีส่วนในการจัดการศึกษา
 และรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม
 จึงอาจกล่าวได้ว่า ครูเป็นพลังสำคัญกลุ่มหนึ่งที่ช่วยพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้แก่
 ชาติในรูปการส่งเสริมและธำรงรักษาไว้ซึ่ง สถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์"^๑

และจากรายงานผลการวิจัยการติดตามผลการฝึกหัดครูของกรมการฝึกหัดครูก็
 ได้กล่าวว่า "การส่งเสริมความรู้ความสามารถแก่ประชาชน เป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วย
 ในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่เป็นจักรกลสำคัญในการให้การศึกษาคือ
 ครู จึงจำเป็นต้องให้ครูนี้มีความรู้และบทบาทที่เป็นแบบอย่างที่ดี สำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาแห่งชาติและกรมการฝึกหัดครูได้เล็งเห็นความสำคัญในการปรับปรุง
 การผลิตครู ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ"^๒

ปัจจุบันประเทศไทยยังเผชิญกับปัญหาทางด้านการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่
 ที่สำคัญระดับชาติ โดยเฉพาะปัญหาการศึกษาในชนบท เช่น ไม่มีที่เรียน ขาดวัสดุ
 อุปกรณ์การเรียนการสอน และปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของครู ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ควร
 พิจารณาแก้ไขก่อนอื่น กล่าวคือครูส่วนใหญ่ยังไม่มีประสิทธิภาพในการสอนเพียงพอ
 ขาดเทคนิคและกลวิธีในการสอนที่น่าสนใจ ที่จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

^๑ กรมการฝึกหัดครู, กระทรวงศึกษาธิการ, "นโยบายและการฝึกหัด
 ครูตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ ๔ : เอกสารโร เนียว หน้า ๑๑.

^๒ กรมการฝึกหัดครู, และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,
 รายงานผลการวิจัยการติดตามผลการฝึกหัดครู, (กรุงเทพมหานคร : เอร่าวัฒนาการพิมพ์
 ม.ป.ป.), หน้าค่านำ

และให้ประโยชน์แก่นักเรียนอย่างจริงจัง การที่ครูไม่มีประสิทธิภาพในการสอนเพราะขาดเทคนิควิธีการสอน แล้วยัง เป็นเพราะตัวครูขาดความรับผิดชอบ และสำนึกในหน้าที่และอาชีพของตน ไม่ได้ที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมแก่ตนเอง เพื่อนำมาปรับปรุงการสอนและถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนให้ได้ประสิทธิภาพมากที่สุด

อีกปัญหาหนึ่งก็คือ ปัญหาคุณภาพของนักเรียนฝึกหัดครู จากเอกสารรายงานการสัมมนาเกี่ยวกับการฝึกหัดครูในประเทศไทยในปี ๒๕๑๕ ใกล้เคียงถึงปัญหาทางด้านคุณภาพของนักเรียนฝึกหัดครูว่า

๑. นักเรียนฝึกหัดครูยังได้รับการฝึกฝนทางด้านทักษะในการสอนในระดับประถมศึกษาไม่เพียงพอ ทั้งนี้รวมทั้งการรู้จักทำและใช้อุปกรณ์การสอนและนำทรัพยากรท้องถิ่นมาช่วยในการสอน

๒. ครูในสถาบันฝึกหัดครูยังไม่เป็นผู้นำในด้านวิธีการสอนที่จะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะและนำไปปฏิบัติได้จริงและเป็นผลดี การถ่ายทอดความรู้หรือเทคนิคในการสอนของครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนด้วยการบรรยาย จึงไม่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดมีนิสัยที่จะค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีขึ้น จึงทำให้ครูไม่ค่อยรู้จักปรับปรุงการสอนของตน

ปัญหาทางด้านคุณภาพทั้งของครูที่มีอาชีพการสอนแล้ว และของนักเรียนฝึกหัดครูที่กำลังฝึกสอนย่อมมีความสำคัญต่อคุณภาพในการให้การศึกษาแก่ประชาชนของประเทศทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้น สถาบันผลิตครูคือวิทยาลัยครูทั่วประเทศทั้ง ๓๖ แห่ง^๒ ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานผลิตครู ให้โรงเรียนต่าง ๆ และสถาน-

^๑ สำนักรายงานกรมมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานการสัมมนาเรื่องการผลิตครูในประเทศไทย ณ โรงแรมสมิทธา สงขลา วันที่ ๒๒ - ๒๓ สิงหาคม ๒๕๑๕, ม.ป.ท., ม.ป.ป., หน้า ๓๔ - ๓๕.

^๒ กรมการฝึกหัดครู, กระทรวงศึกษาธิการ. สถิติการศึกษาปีการศึกษา ๒๕๒๐. (พระนคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย ๒๕๒๐).

ศึกษาทั่วราชอาณาจักร อบรมครูที่ขาดวิทยฐานะทางครูให้มีวิทยฐานะ ส่งเสริมการอบรม
ครูประจำการ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพการเรียนการสอนให้สูงขึ้น^๑ นี้
จึงเป็นแหล่งสำคัญที่หล่อหลอมบุคคลที่จะเป็นครูอาจารย์ให้มีคุณภาพหรือไม่มีคุณภาพได้

การดำเนินงานการจัดการศึกษาของวิทยาลัยครู ใต้จัดการสอนของนักเรียน
ฝึกหัดครูออกเป็น ๓ ระดับ คือ

๑. ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ปกศ.) รับนักเรียนที่จบชั้น ม.ศ
๓ เข้าเรียนฝึกหัดครูหลักสูตร ๒ ปี เมื่อศึกษาจบแล้วสามารถเข้าสอบนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔

๒. ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ปกศ.สูง) รับนักเรียน
ฝึกหัดครูที่จบระดับปกศ.หรือจบ ม.ศ ๕ เข้าเรียนหลักสูตร ๒ ปีจบแล้วมีอาชีพเป็น
ครูสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ถึง ม.ศ ๓ และชั้นอนุบาล

๓. ระดับปริญญาตรี เรียกว่าครุศาสตรบัณฑิตรับนักเรียนที่จบระดับ ปกศ.สูง เข้า
เรียนหลักสูตร ๒ ปี หรือจบ ม.ศ ๕ เข้าเรียน ๔ ปี

แต่ความจริงแล้วในปัจจุบัน งานผลิตครูระดับต่าง ๆ กระจายอยู่ในกรม
กอง และหน่วยงานต่าง ๆ ถึง ๕ หน่วย คือ กรมการฝึกหัดครู กรมอาชีวศึกษา กรม
ศิลปากร กรมพลศึกษา และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ
ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงหลักสูตรระยะสั้นในการผลิตครู เช่น โครงการผลิตครูของกรมการ
ปกครอง การผลิตครูเฉพาะสาขาวิชา เช่นครูพยาบาล นอกเหนือจากการอบรมครูโดย
ตรงแล้วยังมีการสอบเลื่อนวิทยฐานะของครู ซึ่งคุรุสภาเป็นผู้ดำเนินการรับผิดชอบทั้ง
หลักสูตรอบรมภาคฤดูร้อน การสอนและการเรียนทางไปรษณีย์ แต่กรมการฝึกหัดครู
รับผิดชอบในการผลิตครูสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เรียกว่า วิชาสามัญ ครอบคลุมทุกระดับ

^๑ กรมการฝึกหัดครู, กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องนารูของกรมฝึกหัดครู,
(พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ, ๒๕๑๑) หน้า ๑.

มากที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่า ครูวิชาสามัญทั้งหลายในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ
 ประถมศึกษาทั้งสองระดับมากกว่า ๘๐ % ได้รับความศึกษาจากหลักสูตรของกรมฝึกหัดครู
 ในระดับ ปกศ. และ ปกศ.สูง นอกจากนั้น การปรับปรุงการศึกษาในชนบท เกี่ยวพัน
 โดยตรงกับการปรับปรุงคุณภาพครูในชนบท กรมการฝึกหัดครูเป็นองค์กรที่ผลิตครูออกไป
 ปฏิบัติงานในชนบทมากที่สุด การศึกษาถึงปัญหาและผลผลิตในการฝึกหัดครูจึง เป็นจุด
 สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาชนบท ๑

การฝึกหัดครูจึง เป็นกุญแจสำคัญในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และยกระดับ
 การศึกษาของประเทศ การปฏิรูปการศึกษาที่กำลังดำเนินอยู่สามารถบรรลุ เป้าหมาย
 ได้โดยสมบูรณ์ เมื่อครูได้รับการเปลี่ยนแปลงก่อน เมื่อการฝึกหัดครู ได้รับความปรับปรุง
 ในด้านคุณภาพ ครูที่ออกไปปฏิบัติการสอนก็สอนอย่างมีประสิทธิภาพ ผลของการสอน
 อย่างมีประสิทธิภาพ บอมนำไปสู่ผลผลิตคือ นักเรียนที่มีคุณภาพ เมื่อผู้จบการศึกษามี
 คุณภาพ ทั้งทางด้านวิชาการและคุณลักษณะอื่น ๆ เป็นอย่างดีแล้ว เขาย่อมเป็น
 พลเมืองที่มีประสิทธิภาพ โดยเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงสรุปได้ว่า "การฝึกหัดครู เป็นจุด
 สำคัญในการปรับปรุงประเทศ การปรับปรุงการฝึกหัดครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง จึงมี
 ความจำเป็นอย่างมาก และอยู่ในระดับที่ต้องดำเนินการโดยรีบด่วน" ๒

ดังนั้น ในการเตรียมครูควรจะส่งเสริมในเรื่องคุณภาพควบคู่ไปกับปริมาณ
 เพื่อการศึกษาของชาติ จะได้สูงยิ่งขึ้น และเป็นผลส่งให้ประเทศชาติได้รับประโยชน์

กรมการฝึกหัดครูและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงาน
ผลการวิจัยการศึกษามูลค่าการฝึกหัดครู, หน้า ๓

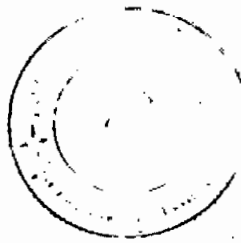
๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑

จากกำลังความสามารถของประชาชนสูงขึ้นตามไปควม จึงจำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหานี้ โดยเร็ว แม้รัฐจะต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง / ทางหนึ่งที่สามารถช่วยผ่อนคลายนโยบายคือ จัดหาและสร้างตำราวิชาการต่าง ๆ ปรับปรุงหลักสูตร นำอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุที่ทันสมัย มาเป็นเครื่องช่วยในการให้การศึกษา นอกจากทางด้านการวิชาการแล้ว ครูควรจะใช้รู้จัก นำเอาวัสดุอุปกรณ์มาใช้เป็นสื่อการสอน และสิ่งที่สำคัญคือให้ครูรู้จักผลิตและใช้สื่อการสอน ด้วยตนเองให้มากที่สุด เพื่อให้มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเทคนิคการสอน เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการสอนได้อย่างเต็มที่ / ครูอาจารย์ในวิทยาลัยครูควรมุ่งมั่นในคุณลักษณะ ของครูที่ดี เพื่อผลของการทำงานในอาชีพครูบรรจตามเป้าหมาย

การใช้สื่อการสอนจึงมีความสำคัญมากต่อการ เรียนรู้ของผู้เรียน ปัญหาการใช้ สื่อการสอนว่าจะได้ผลดีเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่า ได้ฝึกฝนทางด้านการผลิต และการใช้มา อย่างดีหรือไม่ เมื่อฝึกฝนแล้วพยายามนำเอามาใช้หรือไม่ และเห็นตัวอย่างที่ดีหรือไม่ ปัญหานี้จึงควรจะได้ศึกษาข้อเท็จจริงจากอาจารย์ผู้สอนและนักเรียนฝึกหัดครู รวมทั้งฝ่าย ที่บริหาร สื่อการสอน เพื่อสำรวจถึงความสัมพันธ์ของบุคคลทั้ง ๓ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิต และใช้สื่อการสอน และเพื่อทราบถึงแนวโน้มทัศนคติ ข้อคิดเห็น เพื่อเป็นแนวทางในการ แก้ไขปรับปรุงงานของวิทยาลัยครู และจะเป็นผลไปสู่การแก้ปัญหาคุณภาพทางการศึกษา ของประเทศอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. สำรวจและวิเคราะห์งานโสตทัศนศึกษาทางด้านการผลิตและการใช้ สื่อการสอน บุคลากร สถานที่ งบประมาณ และการบริหารงานว่ามีประสิทธิภาพหรือ สมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด
๒. เพื่อ เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานโสตทัศนศึกษาแก่ผู้ดำเนินงานโสตทัศนศึกษาโดยตรง และผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป
๓. เพื่อทราบวณอกจากมีการผลิตการใช้สื่อการสอนภายในวิทยาลัยแล้ว ทาง วิทยาลัยครูอุตร ธานีมีการร่วมมือให้บริการ ทางด้านสื่อการสอนแก่สถาบันอื่นหรือไม่อย่างไร

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

๑. การศึกษาเบื้องต้น

๑.๑ ศึกษาคนคว่าความรู้ เกี่ยวกับการฝึกหัดครูในเรื่องหลักสูตรและการ
ดำเนินงานของการฝึกหัดครู จากหนังสือ เอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ศึกษาทฤษฎีการ เรียนรู้และหลักการ ใช้สื่อการสอนจากหนังสือและ
เอกสารทั้งของไทยและต่างประเทศ รวมทั้งผลงานการวิจัย เกี่ยวกับการผลิตและการใช้
สื่อการสอน และการดำเนินงานทางคาน โสทัศน์ศึกษา

๑.๓ สํารวจสถานที่ที่จะทำการวิจัย และขอคำปรึกษาแนะนำจากอาจารย์
ที่ปรึกษาทางฝ่ายวิทยาลัยครูอุตรธานี

๒. นำความรู้จากการศึกษาคนคว่าและจากขอเท็จจริงมาสร้างแบบสอบถาม
เกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอน ปัญหา ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน
โสตทัศนศึกษา แบบสอบถามมี ๓ ชุดคือ

๒.๑ แบบสอบถามสำหรับอาจารย์

๒.๒ แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ภาคศึกษานวกรรมและ เทคโนโลยีทาง
การศึกษา

๒.๓ แบบสอบถามสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยครูชั้นปีที่ ๒, ๔, ๖ ที่มี
ประสบการณ์ทางการสอน

๓. นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไข

๔. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับอาจารย์วิทยาลัยครู ๕ ท่าน อาจารย์
โสตทัศนศึกษา ๕ ท่าน และนักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน ๕ คน แล้วนำแบบสอบถาม
มาแก้ไขปรับปรุงที่จะนำไปใช้ต่อไป

๕. การเลือกสุ่มตัวอย่างประชากร

๕.๑ สํารวจจำนวนอาจารย์ในวิทยาลัย โดยนํารายชื่อของอาจารย์ทั้งหมด
มาใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง (Systematic Random Sampling) เลือกคนเว้นคนได้ ๔๑ คน

๕.๒ สํารวจจำนวนนักศึกษาปีที่ ๒, ๔, ๖ แต่ละชั้นปี เลือกกลุ่มเอาเพียง ๓๕ % เท่านั้น โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นห้อง เรียน

๕.๓ อาจารย์ภาควิชาวิศวกรรมและเทคโนโลยีมีเพียง ๔ คน จึงใช้ทั้งหมด ๔ คน

- ๖. นำข้อมูลที่ได้มาหาการ อยะ
- ๗. สรุปผลการ วิเคราะห์ข้อมูลและขอ เสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

- ๑. ช่วยให้ผู้ดำเนินงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับงาน โสตทัศนศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารของวิทยาลัยได้ทราบข้อเท็จจริง เกี่ยวกับการดำเนินงาน และเป็นแนวทางในการปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น
- ๒. เพื่อให้งานโสตทัศนศึกษามีการ ดำเนินงานและปรับปรุงแพร่หลายมากขึ้น ทั้งในวิทยาลัยครูอุตร ธานีรวมทั้งวิทยาลัยครูแห่งอื่น
- ๓. ผู้วิจัยมีโอกาสได้สำรวจวิเคราะห์งานโสตทัศนศึกษาด้วยตนเอง ช่วยให้เข้าใจปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เป็นประโยชน์สำหรับผู้วิจัยที่อาจมีโอกาสได้ไปดำเนินงานทางบ้านโสตทัศนศึกษา และนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

คำจำกัดความ

- ๑. สื่อการสอน หมายถึงวัสดุที่ใช้ช่วยสอนในการ เรียน ได้แก่รูปภาพ มีตรคำ แผนภูมิ แผนที่ ซอลต์ แผนไปรงใส พัลมภาพยนตร์ แผ่นสไลด์ เป็นต้น และรวมถึงอุปกรณ์ที่คงทนถาวร เช่นเครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพข้าม ศีรษะ กระดานดำ ซึ่งอุปกรณ์นี้บางชนิดก็นำไปใช้กับวัสดุ นอกจากวัสดุอุปกรณ์แล้ว สื่อการสอนยังหมายถึง เทคนิคหรือวิธีการด้วย เช่นการศึกษานอกสถานที่ การอภิปราย การฟังวิทยากร เป็นต้น
- ๒. โสตทัศนศึกษา หมายถึงสาขาวิชาที่ให้ความรู้ เกี่ยวกับการผลิตการ เลือก การใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน
- ๓. วิทยาลัยครู หมายถึงวิทยาลัยครูอุตร ธานี จังหวัดอุตร ธานี